

CARTILE SATEANULUI ROMANU.

DESCÉPTA-TE ROMANE!

Cartea II.

Februaru.

An. IX.—1884.

Poporului romanu.

Cându gândescu cuprinsu de fala la trecutul tu romane,
Me cuprinde-unu doru eroícu, unu doru mare vitejescu,
Si pre câmpulu de onóre — vedu dujmanulu cu rusine,
Plecându fruntea sub tari'a si curagiulu romanescu.

Apoi omu cu omu dà mân'a cà-ci sub straiulu romanescu,
Bate anima romana, bate sufletu romanescu.

O, ce mare-ai fostu romane! o, ce mare poti a fí,
Cà-ci din ceriuri te privesce Domnedieu induratoru,
Dar' tu pleci cu jale capulu a traí nu vréi se scí....
Si la traiu te-a meritú Domnulu, la unu mândru viitoru.

Dar' adi câmpulu „infratírei“ a remasu golu si tacutu
Era câmpulu „desbinarei“ este loculu celu placutu.

Adi strainulu te domnesce sî tu esci prea multiumitu.
Fia ori cine-o fí mare numai fratele teu micu,
O! romani! credetî-mi mie pasiulu vostru e gresítu,
Voi strainului dati tótulu, fratelui inse nimicu.

Astadi câmpulu „infratírei“ a remasu golu si tacutu
Éra câmpulu „desbinarei“ este loculu vost' placutu.

Astadi pism'a se víresce, cá o ciurma blastemata,
In totu sufletulu ce are falnicu nume de romanu...
O, Romani! Romani de vitia, noi traimu viatia mórta
Amu luatú o cale strîmba, mórtea e-'n alu nostru sínu.

Cà-ci, adi câmpulu „infratírei“ a remasu golu si tacutu,
Éra câmpulu „desbinarei“ este loculu nost' placutu.

GEORGIU SIMU.

Pomaritulul practicul.

Introducere.

Buna diu'a se dèe Ddieu, bade Ioane!

Ddieu se-ti dèe bine, domnule. Óre unde asiu insemnã ca venisi odata si d-ta la noi? Se fiu muiere chiaru asiu díce cá ne-a murí máti'a.

Apoi de, bade Ioane, la ómeni de omenia-mi place si mie a merge cându amu vreme, si, de ómeni de omenia nici eu nu me ferescu, ba 'mi chiar place déca se mai abatu câte odata pre la mine. Apoi la d-t'a veníi anume, nu nu-mai pentru de a te vedé de sanetosu si a te opâci dela lucru, ci si pentru de a-ti vedé intocmirile din giurulu casei, cu deosebire gradin'a, carea o lauda ómenii cale de o posta. Precumu vedi, bade draga, sumu omu tēneru si dar' de asiu poté invetiã ceva bunu dela d-t'a, ca la reu sciu ca nu mí-i invetiã, ca nu-ti e nãravulu.

Se me ierti, domnule, pe din afara par' ca te-asiu cam cunósce, te-am mai vediutu de câte-va ori, dar' dieu eu nu nu sciu cine e domnisorulu, dar' se nu-ti fie cu superare intrebarea.

Eu, bade draga, sum invetiatoriulu din satulu vecinu. M'am mai intēlnitu cu d-t'a de câteva ori, dar' nu amu vorbitu la olalta, ca totu-de-a-una erãi cu mai multi ómeni pre lângã d-t'a, si nu voiãmu a ve intrerumpe vorbirea. Acumu inse te cautãi de-adreptulu acasa, anume, pentru de a poté vorbí cu dt'a mai multísioru, déca nu-ti vã fi spre greutate, si pentru de a te rugã se-'mi areti câte cev'a din giurulu casei si cu deosebire de prin gradina.

Badea Ioanu. Domnedieu te-a adusu! Domnedieu te-a adusu! placa siedi, — intre domnii invetiatori totu-de-a-un'a m'am aflatu fórte bine; invetiatoriulu nostru inca mai vine câte odata in cóce si o mai dau si eu pe la dlui. Acumu-mi pare fórte bine ca te-a adusu Ddieu la cas'a mea.

Invetiatoriulu. Mare multiamita, bade Ioane. 'Mí pare fórte bine ca te aflãiu acasa si credu ca vei fi atãtu

de bunu a-mi aretá intoemirile domniei tale economice, cá se le cunoscú si eu ca prea le lauda impregiurimea.

B. I. Bucurosu, bucurosu, — poftesce numai cu mine, aci e afara totu ce mi-a rënduitu bunulu Ddieu in urm'a munciei mele, indata tí-le aretu tóte. — Se incepemu deci mai ântâiu din curte si apoi se mergemu in rëndu. Supra-edificiale acestea, aci, suntu grajdurile mele unde-mi tienu eu iérn'a sí vér'a vitutiele mele.

In v. Ei da grase vite ai d-t'a si grasi cai si frumosi; déca la noi nici de semantia nu ai aflá vite atátu de frumóse si bine ténute! Asiá pasciuni avemu noi in giurulu satului, câtu, me crede, raru e satulu se aiba mai multe si mai bune, si totusiu vitele mai pieru de slabe ér' caili suntu numai pielea pe ósa. Nu sciu cum facu ómenii nostrii, cumu nu facu, ca locu de pasciunatu este destulu, si totusiu vitele se le fie atátu de slabe! Dar' d-t'a ce faci de-ti suntu atátu de frumóse?

B. I. Da apoi rëndu este la tóte si cine nu tiene rëndulu, se póte omorí lucrându, ca totu nu va avea nimicu bunu. Scii dícal'a: *De n'a zidi Ddieu cas'a bunatatîloru, inzadaru ne ostenimu*; si: *vai de petióre, unde nu-i capu!* Chibzuél'a face mai multu decâtu obosél'a nesocotita. Vitele sanetóse tóte trebue se fie grase si frumóse, numai se nu lucramu cu ele preste mesura, se nu le portamu nebunesce si se le nutrimu si adapamu la tempulu seu. De ce e trifoiulu, mazarichea, lucern'a, fenulu, ap'a, tiesal'a si grajdulu, decâtu se aca vitele grase si frumóse?! Eu nu scotu vitele mele din grajdu decâtu fórté puçinu, dar' si folosu amu de ele.

In v. Intru adeveru, suntu fórté frumóse, dar' mergemu sí mai departe.

B. I. Acest'a, la capetulu grajdului, e gunoieriulu, intre cele dóue porti e siur'a, in celu alaltu capetu a ei e altu gunoieriu; in celu alaltu edificiu, colo, suntu granarele si hambarele mele, precumu si cas'a de matasaritu. Din colo de siura e unu drumu lungu, pre care ai venitu dt'a, din colo de drumu am siepte pamênte aratóre (agrii) unde muncescu

eu pentru traiulu vietiei. In dosulu curtiei mele amu gradin'a, din carea dóue parti cuprindu pomii, la cari chiar lucru; o parte amu semenat'o cu lucerna ér' a patr'a parte o sémênu cu canepa, mazere, fasole si altele.

Inv. Din ce in ce me miru totu mai tare de harnici'a d-tale, si-ti spunu verde ca nu pricepu dintr'o aruncare de ochi, totu ce vedu pe aci, nici nu intielegu dintr'odata ce-mi esplici d-t'a.

B. I. Tóta bub'a are leacu, placa a veni mai desu la mine, si eu bucurosu-ti voiu aretá tóte pâna ce vei pricepe, si-ti voiu spune din firu in peru, ce biata sciu, pâna ce vei intielege.

Inv. 'Ti fórte multiamescu ca me chiami, si pâna acumu asiu fi mai venitu de multe ori, precumu am mai dîsu si in casa; dar me temeámu se nu te opacescu dela lucru. Te rogu inse, binevoiesce a-mi aretá gradin'a.

B. I. Placa a veni dupa mine. Aci in giurulu casei e legumari'a si florari'a, acestea le cultiva miuiera si fét'a mea, Elen'a; partea aceea, colo, e scól'a de pomi (pomari'a) cea alalta e scól'a de dudii (fragari), aceste stau sub ingrigirea mea.

Inv. Hm! Hm! O astufeliu de cale asiu face bucurosu in tóta dîu'a, cum o facu cea de adi, la d-t'a. Dar deórece d-t'a ai atati'a pomi mari pe campu, de totu soiulu, cari facu dejá póme, deórece locurile ti-su pline de pomi — precumu audii din ómeni, nu pricepu pentru ce te mai obesesci cu atâtea mladitie si pomi mici?

B. I. Hei, dómnule, multu mai am de facutu la economi'a mea. Apoi aci, multu pe multu nu strica. Asiu poté vinde altoru ómeni, pe bani frumosi, chiar de asiu mai avea pe de diece óri atátia. Acusi vei vedé d-t'a, cólea la primavéra, unu omu intrandu si altulu esíndu dela mine, totí numai pentru pomi; dreptu aceea, gândulu mieu nu e: ce voiu face cu pomii?, ci: cumu se sporescu pomi mai multí si mai buni?

Inv. Dar' si acumu, tómn'a târdíu lucrati in gradina, mai la finea lui Novembre? Par' ca vedu lucratori colo in marginea ce'a a gradinei.

B. I. Dá, lucramu dieu ace'a! Economulu bunu trebuie se-si scie cautá lucru in tóta vremea, cu deosebire lucrulu acest'a a gradinei se póte indepliní si la midiuloculu iernei. Cându nu amu altu lucru de datu caseniloru miei, ori ca dóra nu le potu dá altceva de lucru, haid' in gradina cu ei, aci sciu ca este de lucru totu-de-a-un'a.

Inv. Dar' totusiu ce sàpati acolo atátu de adêncu par' ca faceti chiar siantiuri; dupa a mea parere ar' fí dauna se strici gradin'a ast'a frumósa cu astfelu de siantiuri late.

B. I. Nu siantiuescu (nu facu siantiu) ci intórna pamentulu. Acolo voiu a-mi face desu de cu primavéra o scóla noua de pomi si de ace'a pregatescu pamentulu de acuma.

Inv. Asiá cev'a n'am mai vediutu in viéti'a mea, fi bunu deci, condume pâna acolo aprópe, se vedu mai bine si se si invetiu cu o cale.

I. Cumu se intórna seau rigoléza pamentulu?

B. I. Poftesce. Acést'a se intempla intr' unu modu fórtu simplu, si e unu lucru de totu folositoriu. Aci de-a latulu tablei au redicatu mai antâiu pamentulu in latíme cá de trei urme, acumu intréga tabl'a se sapa de-a lungulu pâna in capetu, unulu merge inainte, sapa in afundime de unu hârletiu pâna la capetulu tablei, pamentulu-lu arunca in dung'a siantiului, dupa elu urméza alu doilea omu facându tocmai ce face celu dinaintea lui, si sapându cu unu hârletiu mai afundu totu in urm'a celui dinainte, aruncandu pamentulu asemenea in marginea siantiului, seau cum amu díce pe tiermurele lui, tocmai asiá face sí alu treilea; sí astfelu sapamu siantiuri de cate 3—4 hârletie de afunde. Dupa ce omulu celu de antâiu, care a inceputu siantiulu, e in capetulu tablei, — adeca a esítu in capetu cu alu seu, — indata se intórce in loculu acel'a, de unde a inceputu mai antâiu, si acumu incepe de nou unu siantiu cá de trei urme de latu, chiar' lânga celu de antâiu, si merge inainte sapându in afundíme de unu hârletiu, pamentulu scosu inse-lu arunca in siantiulu celu golu ce e numai lânga elu. Dupa ce acest'a a inaintatu binisioru, esc din siantiulu de antâiu

omulu alu doilea si incepe de nou a sapá dupa celu de antâiu in afundime de unu hârletiu; pamentulu sâpatu sí acest'a-lu arunca in siantiulu de lînga elu; in fine ésa din siantiulu celu de antâiu si alu treilea sapatoriu si se pune a sapá in siantiu dupa sapatoriulu alu doile, aruncându si acest'a, pamentulu scosu, in siantiulu de ântaiu. Ast'feliu mergu sapându unulu dupa altulu si cându siantiulu celu de alu doilea e gata, atunci siantiulu celu de antâiu e astupatu. Totu asiá urmamu apoi pâna gatamu de sapatu seau mai bine dîsu, de intorsu, totu loculu ce voimu; cu pamentulu scosu din siantiulu alu treilea — umplemu siantiulu alu doile s. a. m. d.

In v. Bine, dar' siantiulu celu din urma remane golu, cu ce-lu umplemu pre acel'a?

B. I. Acel'a vine astupatu, adeca umplutu cu pamentulu ce l'amu scosu din siantiulu celu dintâiu, cu dêlm'a ceea, carea se vede mai redicata decâtu suprafaçi'a gradinei. Totu pamentulu acel'a vine caratu in siantiulu celu din urma cu rób'a (têrbonti'a); in fine tabl'a intréga vine asemenata cu grebl'a si lucrulu e gat'a. In acést'a sta inturnarea seau rigolarea pamentului.

In v. Sí ce folosu de o munca atâtu de grea si obo-sitóre?

B. I. Fórte mare. Pentruca, déca in acestu pamentu pulverisatu (afenatu, pospoiatu) vomu resadi pomisiorulu, radacinutiele si le intinde liberu in tóte partile si elu cresce tare si puternicu. — Afara de ace'a, la scól'a de pomi acést'a e tóta gunoirea, de órece, déca amu gunoíi regulatu scól'a de pomi, ce e dreptu, amu avé pomisiori mai grasi si acolo ar' cresce mai bine, dar' apoi candu i-amu resadi la loculu stabilu, atunci ar' tângi fórte tare déca nu ar' primí locu chiar' asiá de grasu, dupa cumu avura iu scól'a de pomi; trebue se ne insemnamu si aci, cá si la altele multe in viétia: dela reu se urcamu la binisioru, de acolo la bine apoi la fórte bine; si, vai de celu ce face calca intórta, adeca: dela fórte bine se ajunga la bine si dela acel'a la binisioru si la reu!

Inv. Bade Ioane, decându te audiu povestindu-mi si aretandu-mi atatea lucruri frumoșe si folositoare, mi s'a nascutu o dorintia, si deca asiu sci ca nu te-ai superá pre mine, eu ti-o-asiau chiar' descoperi.

B. I. Poftesce numai, domnule invetiatoriu, spune-mi dorinti'a d-tale, si fi siguru, ca, deca se póte eu ti-o implinescu; póte vréi a avé câtiva pomisiori?

Inv. Mare multiamita, voiu a te rogá de unu lucru si mai mare. Binevoesce, bade Ioane, a me primí de invetiacelu, voiu se invetiu dela d-t'a gradinaritululu si adeca pomaritululu, adeca cultivarea pomiloru; eu sperezu ca deca dta vei avé bunatate a me invetiá, eu voiu poté prin ace'a mai multu folosí omenimei in genere si neamului nostru in specia, ca apoi voiu invetiá si eu pe altii dupa ce voiu sci bine ceea ce-mi vei propune domnia-ta.

B. I. Cu tóta placerea, domnule invetiatoriu, cu tóta placerea. Ast'feliu de omu doriámu de multu se vîna la cas'a mea si se se ímbie de invetiacelu; ba ast'feliu de invetiacei chiar' cautámu, cí inzadaru, nu aflámu nici unulu pâna acumu, ce mi te aduse Ddieu, pe dta. Provocatámu si pre consoci de ai miei, pre cultivatori de pamentu, pre prosti, cumu dícu domnii se vîna la mine se-i invetiu maestri'a mea, dar' in locu se vîna m'au rîsu bine; mie, firesce ca, nu multu mi-au stricatu rîsululu loru celu prostescu, dar' nu-'mi nici cådea bine cá din totu satulu nime se nu voésca a întreprinde asta economia: seau deca chiar si pune careva vre-unu pomu, doi, atunci vine de-i cumpera pe bani ori díle de lucru dela mine, precându ar poté avé fiecare atátu de multi catu si mine, in gradin'a s'a. — Acumu, adà mân'a, dle invetiatoriu, ca vrei se fi invetiacelulu meu de adi in colo.

Invetiatoriulu. Asiá dara de adi in colo, sum invetiacelulu dtale, bade in tóta septeman'a amu o dí libera, acést'a o voiu petrece intréga la dta, tómn'a si iérn'a inca te voiu cerceta, dar' la primavér'a venitória tóte dílele libere mi le voiu petrece la dta.

B. Ioanu. Nu e asia domnulu mieu! Multu vomu avé de lucru si la iérna, si la primavéra, si in totu tempulu,

numai placa si vina, ca lucrulu de tónna si de érna nu se póte indeplini totu la primaver'a venitória.

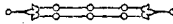
Inv. Acést'a inca ar fi un'a, cá se potemu lucrá in gradina, dupa ce odata a inghiatiatu pamentulu!

B. I. Aceea e grigi'a mea; placa numai a veni, si vomu vedé ce s'a alege din tóte.

Inv. Acumu, bade draga, 'ti poftescu nópte buna, si-ti multiamescu de pretinia, pâna-ti voiú poté si eu servi cu cev'a. Indata ce-mi voiú pune lucrurile mele scolastice in rëndulu cuvenitu 'mi voiú luá indrasnéla a te cautá.

B. I. Nópte buna si se ne vedemu in pace!

(Va urmá.)

Vladu si Vióra.

— *Balada.* —

— „Dragutia Vióra,
Dalba florióra,
Spune-mi fora siaga
Voiesci se-mi fii draga?”

— „Vitézu voinicele,
Pe umeri cu stele,
De vrei sè-ti fiu tie
Iubita 'n vecia,
Atunci 'mi arata
Macaru numa-o fapta,
Rodu din inimióra
Facutu pentru tiéra“.

— „Draga fetisióra
Peptulu meu decóra
Trei fapte 'mplinite
In lupte cumplite.“

— „Cu aceste fapte
Inca nu sè póte
Dobândi, voinice,
Sênulu unei fice:
Asta-di asia fale
Capeti pe parale!
Scump'a tierisióra

Dusimani o 'mpresóra ;
Du-te la batae,
Diece dusimani taie
Si ími ada mie
Semnu de vitejie
Pentru tíer'a dulce —
Si-ti voiu spune-atunca!

— „Aleí! Fetisióra,
Draga porumbióra!
Multe vrei si-ti tréba
Numai pentr'o vórba, —
Fii cu Domnulu dara!
Grabescu la hotara
Se dau in hoti prada,
Sórele sè véda,
Si apoi se-mi fie
Drépta marturia,
Cà meritu, fetitia,
Dulcea t'a guritia.“

Fetiti'a surise ;
Vladu mân'a-i intinse.
P'armasariu s'arunca
Si 'ntr'o verde lunca
Perí 'n departare,
Cá si-o mândra zare.

Trei díle trecura,
Díle cu negura ;
De trei díle-o fata
Stà 'n pórtá si cata
P'alu ei dulce bade,
Alu cui doru o arde.
In ceasulu din urma,
Cându diu'a sè curma
Si dalb'a-i lumina
In nópte declina,
Din lunca resare
O gingasia zare,
Ea vine cu dorulu,
Cá vântulu cu norulu
Si nici cà privesce
Crinulu ce-i zimbesce
Si trece si-alérگا
Pe campi'a larga,

Cà-ci la cea portitia
O mândra fetitia
A floriloru flóre
L'-ascépta cu-ardóre.

— „Óre Dómné, cine
Dreptu aicea tîne?...
Flóri fruntea-i încinge
Si faci'a-i e sange!
Dór' e Vladu vítézulu
Si-i raitu obrazulu?“
Díce copiliti'a
Jocându-si cositi'a.

— „Norocu bunu, Vióra!
Éca-ta-me éra!
Datori'a-mi sfânta,
Voi'a-ti e-'mplinita
Tiér'a-i curatita
De crud'a ispita;
Dar' faci'a-mi palita
Inca fù lovita
De-o mâna dusimana,
Ce amu dat'o hrana
Corbiloru s'o mânce
Croncanindu pe stânce,
Acum'a, fetitia,
Ah! dà-mi o guritia
Cà sevêrsii tóte
Ce-mi legasi de sórte!“

— „Ce doresci voinice,
— Copiliti'a díce —
Cere si 'n clipita
Voi'a-ti e 'mpliuita.
De tine-su alésa:
Adi 'ti sum mirésa;
Cà tu pentru tiéra
Si o florióra
Esci bravu in tctu ceasulu
Sè 'nfruntezi necasulu.
Aste-su semne bune
De sêmtîri strabune,
Ce prin tempuri grele

Sciu se 'nvinga rele,
Si 'u tempuri cu sóre
Sciu iubi o flóre!"

Alta dî de-o nunta vestea resună
Si-o cupuna sfânta i-i împreună.

JASON BIANO.

Din viati'a mosiului meu Trochinu Cretulu, poreclitu si Mocanulu.

— *Schitie din vieti'a poporului romanu.* —

Aide mosiu Trochine, spune-mi cev'a din patianiile tineretlei ce ai petrecutu. Aide, spune-mi, cumu te-ai datu in dragoste cu matusia mea Ancuti'a? — cumu ai luat'o de nevasta?

— Déca tí-i asiá vorb'a nepóte, atunci uite cá-ti spunu povestea tineretiei mele sí a indragirei mele cu serman'a t'a matusia, fia-i tierên'a usióra in morméntulu in care dórme!

Si mosiulu meu începù: University Library Cluj

— Ei, ei, pe cându inim'a mea prinse de veste ce este dragostea pe lume, erám tinerelu de totu, nu sciu bine de 'mi mijise vre-unu fricelu de mustetia, precumu totu asemenea nu sciu bine de aveám nóue-spre-diece ani; dar' ceea ce sciu sí nu potu nici acumu uitá, este: cá feteloru sí nevesteloru celoru tinere nu le prea eráu ochii la mine.

— „Numai cându íti vá cresce mustéti'a baiete, vei avea obrazu de noi sí de hora, pâna atunci vedi de oile sí de porcii tata-teu; vedi de invatia se muncesci cá se scii cumu se tîne cas'a sí cumu se hranesce nevast'a.“

Cu aceste vorbe me rusínáu ele, ori de câte ori vreámu sí eu se le smulgu câte o basma, ori se me prindu la hora intre ele, ori se glumescu cu ele, apucându-le de midiloculu loru, care-mi erá asiá de dragu sí pe care vediéndu-lu gíngasiu legatu in colanu, ími lasá gur'a apa.

Eu de ciuda sí de rusíne, câte unu anu intregu nu mai damu pe la hore sí pe la nunti, acceptându cu ne-spusa nerabdare se-mi crésca pusti'a de mustétia, pentru cá

că se amu sî eu obrazu de glumitu cu fetele sî de jucatu mocancuti'a cu ele. Intrámu sî esiámu din satu totu cu nóp-tea in capu; sî de me apucá in chingi vre-o nevoie de acelea care se nu-mi dea pasu se asceptu intunereculu pentru a intrá ori a esí din satu, erámu cu mare ingrigíre a nu intálni in drumulu meu vre-o fata mare ori vre-o nevasta tinerica; sî de intálniámu, le ocoliámu câtu colo pentru a nu-mi luá sém'a la mustéti'a care cresceá totu in potriv'a dorintiei mele, adeca de locu.

Reu siede calaretiului bunu pe unu calu naravasiu sî care svêrle fâra incetare; totu asemenea sî mie, care erámu trupesiu la chipu sî tinerelu, cu faci'a plina de vîna incóce, cu anim'a in totu-dé-un'a deschisa la veselie cu tâlcu la vorba, tare reu se vede, cà-mi siedeá fâra mustetia de n'a-veamu parte de gluma cu fetele, cumu aveáu acei de-o vêrsta cu mine.

Numai dela copilandrii sî dela unchiasii ce intálniámu in drumulu meu, ori pe cari-'i gaseámu pe câmpu cu vitele, mai poteámu sî eu aflá, deca cutare sî cutare féta s'a maritatu, sî cine lînga cine jóca, sî pe unde se faceau furcárrii, *că* pe tat'a nu me tîneau curelele se-lu intrebu; ce aveá elu a face cu foculu inimiórei mele?! sî pe cei din satu, de aceiasi ani cu mine, nici atátu! cà nu mai de câtu îmi spuneáu inainte pricin'a cu mustéti'a. Ce mè?! 'mi díceau dènsii, in bataie de jocu, a inceputu a-te navalí mustéti'a? a inceputu bat'o noróculu a cresce vediéndu cu ochii, de intrebi cu atát'a caldura sî de Flórea sî de Chivuti'a sî de Ancuti'a?

Sî unde?! musteti'a mea, par'-ca erá unu facutu, státeá totu pe locu, fâra nici-o grija de-a cresce sî fâra se scie rusínea sî dorerea ce-mi pricinuiá cu lips'a ei! cu rabdarea de a nu esí mai repede la lumin'a dílei pentru a se resfaçiá in stralucitórele radie ale sórelui!

Ér eu sermanulu, audîndu-i asiá trebuiá se-mi inca-tusiu limb'a pentru câtu-v'a timpu, pâna cându dorinti'a de-a maí aflá ce se mai petrece in satu, îmi dá brânci se

întrebu éراس, cându in ciud'a mea audiámu acel'asiu respunsu, ace'a-si întrebare: ce mè, te-a navalitu musteti'a?!

Tocmai intr'unu târdiu de totu, ísi aduse de mine aminte muteti'a mea; ísi aduse aminte cà erámu sí eu flacáu, cá sí cei-alalti; cà din pricin'a ei intrámu sí esiámu din satu numai nóptea cá buhele; cà de siese ani nu vedusemi icónele besericei, nevestele sí fetele la lumin'a dílei, sí cà uitase-mi daca aceste din urma pórtá cositie ori plete cá barbatii; sí daca midilocelulu loru íti mai întórna capulu cându se întêmpla de trecu prin apropiere; sí fiindu cà-si aduse aminte de mine musteti'a mea, începù sí ea se crésca; dar' raru, unde sí unde câte unu firicelu, par'-ca erá pusa cu fusulu. Ori cumu dèns'a-mi crescea sí-mi crescea falnicu, cà-ci 'i eráu firele negre cá faci'a unui taciune stinsu tocmai in puterea lui.

Ce veselie pe mine sí ce mândru amu fostu cându unu diavolu de baietiandru ími vestí crescerea ei!

Fàra se-i spunu unde me ducu, alergáiu la unu isvoru din crângulu marului, celu mai limpede sí mai recoritoriu din isvórele ce amu vediyutu, sí-mi vediyù-i visulu cu ochii, ími vediyù-i podób'a crescându.

Incredintiátu cà muteti'a ími cresceá, începù a intrá sí a esí din satu nu cu nóptea in capu, cá mai înainte, dar' odata cu sórele; sí fiindu-cà me bizuiámu în ea: resuceámu cu mândria puçinele sí rarele ei firicele mai cu séma cându me intálneámu cu vre-unu spánaticu. Erá in satu la noi vre-o trei spánatici, sí unulu din ei se întêmplase de aveá cas'a sí livad'a de fènetie tocmai lângá cas'a sí lived'a nós-tra; la acest'a me duceám adesea, mai alesu cându se aflá la munca, se beáu apa din fedelesiyulu lui, de si a mea póte erá mai buna si mai bine pastrata de cátu a lui; dar' me duceám numai se me mândrescu cu musteti'a mea sub ochii-lui si se-mi scotu foculu ce tèmpu de siese ani ími arsese inim'a.

Inse pâna se-mi crésca musteti'a, cumu trebuiá, mai trecura inca doi ani. In timpulu acest'a multe din fetele care me necajise se maritase sí multi din flacáii de-o séma

cu mine se insurase. Incepui dar' la vêrst'a de dóue-dieci și cinci de ani a indesi horele și nuntile, pe acestea mai alesu sér'a, pentru că 'mi dá prilejulu a nu mi-se baga in séma stângaci'a la jocu și rosiati'a obrazului meu in faci'a feteloru. In câte-va luni fiindu sprintenu la picioru, voinicu in spete și indrasnetiu și cu tâlcu la vorba, ajunsei celu mai de frunte dintre flacài. Nu mai gaseái acumu féta care se nu-mi primésca glumele, tata și mama care se nu me laude și se nu me poftésca pe la dènsii la díle mari, fia in pobid'a fiicei loru, fia in pobid'a vre-unei verisióre ori ne póte, déca fete n'aveáu.

Pe lângă mine căsciga-se și tatalu meu in sfatu intre ómeni. De câtu-va timpu erá mai vorbaretiu și se parea mai statornicu cu cuvèntulu mai multu de câtu ori-care din satu; și acést'a numai, pentru faptulu, că aveá flacáu voinicu și harnicu, care câtu timpu mustéti'a i-se impotrivise de a resarí, ciobanise și lucrase cu ingrigire câmpulu, agónisindu pentru casa vre-o trei sute de oi, vre-o dóue-dieci de vaci și câti-va cai.

Satulu adese alegea pe tatalu meu judetiu. Banulu déca-lu ai, redica pe omulu vrednicu. Omulu e vrednicu cându muncesce. Muncindu, te faci și vrednicu, ai și bani și esci și cinstitu de cea alalta lume.

De-si numerámu dóue-dieci și siepte de ani, dar' siedeam totu pe lângă parinti. Parintii mei n'aveáu altu fecioru și trebuia se le ajutu la nevoiele dílnice. Primavér'a, cu dóue trei slugi ce aveámu pe lângă casa, puneámu cu sap'a cucuruzu, cartofi și fasole pe cóstele déluriloru, pe unde loculu erá mai hranitu și mai roditoru; vér'a, ingrigeámu de viie și vedeámu se adunu fènu câtu se póte mai indestulu cá se ne ajunga érn'a pentru vite: dintre care pe cele mèrunte tatalu meu in unire cu altii le trimisese la pasiune in tinuturile Jalomitiei și ale Vlascei; ér' tómn'a me indeletniceámu cu stríngerea ródeloru semèmate. Erám cumu vedeti mân'a drépta a parintiloru. (Va urmá.)

Gr. Cretiescu.

FELIURIMI.

Péna de auru celui mai bunu scriitoriu beletristicu romanu. Administratiunea diuariului „AMICULU FAMILIEI“ ce apare in Gherl'a, a destinatu un'a péna de auru pentru premiarea celei mai bune scrieri beletristice (poesia, novela, piesa teatrala) publicânda in acestu diuaru. — Se voru preferi scrierile acelea acaroru sujetu vá fi scosu din istori'a nóstra natióala, ori din vísti'a sociala a poporului romanu. Terminulu concursului e ¹⁸/₃₀ Octomyre a. c., pre cându manuscrisale, — nesubscrise de auctoru, provediute cu óre-cáre devisa, suntu a se tramite la *Cancelari'a Negrutiu in Gherl'a* (Sz-ujvár — Transilvani'a), allaturându la ele si o epistola sigilata cu sigilu strainu, care in lontru se arete numele auctorului é' din afora se pórté devis'a operatului.

Pén'a acést'a este o lucrare de arta a unei deintre cele de ántâie firme din París. Cotorulu intregu e lucratu din auru in form'a penei de gâsca, é' vérfulu penei e din diamantu. Dupa adjudecarea premiului, se va taiá in cotoru o inscriptiune potrivita impreuna cu numele premiatului.

M. S'a Regele Romaniei a adresatu ostirei române umatoriulu **ordinu de di:**

„*Ostasi!* — Dintr'unu anu in altulu institutiile nóstre militare mergu desvoltându-se si cu ele virtutea militara prinde adénci radacini in pamentulu Romaniei. — Multiemindu-ve pentru serviciile aduse in anulu incetatu, ve urezu se mergeti pe ace'a-si cale in anulu ce incepe, cá se fiti in totu-de-a-un'a fal'a Patriei si a Tronului, *ce ve privesce cu fubire si incredere.* — Óiceri, suboficieri si soldati, ve urezu ani multi! — Datu in Bucuresci, la 1 Ianuarie 1884. *Carolus.*”

— **Deschidemu abonamentu la umatoriulu opu** care va aparé in editiunea tipografiei nóstre cu inceperé dela 1 Martiu st. n. a. c.

Istori'a lumei — universale. De Dr. *Th. B. Welter.* Dupa editiunea a 33-a, prelucrata liberu si ici-colo amplificata de *Constantinu Morariu* preotu in Toporoutz (Bucovin'a). Va aparé in fie-care luna câte o brosiura de câte 2—3 cóle. Pretiulu unei brosiure e 20 cr. Siese brosiure de-odata abonate costau 1 fl., — é' tóte 10 brosiurile, cari voru aparé in acestu anu, de-odata abonate costau 1 fl. 60 cr.

Pe ravasiu.

Instructiunea este mam'a averei.

Pentru agricultori avuti'a stá in braçie; trebuie inse cá mintea se conduca braçiele.

Vinulu beutu in mesura intaresce braçiele la munca; beutu preste mesura, elu face braçiele nefolosivere.

Calea catra cárciuma duce si la temnitia.

Prisosulu grâului si alu cucuruzului de astadi pastréza-lu pe mâne cà-ci nu scii déca mâne 'ti vá prisosi.

Saraci'a o gonesci din casa numai cu munc'a, — ea intra in casa cu mânile in siolduri si nu poti scapá de ea, de câtu prin economie.

Saraci'a stá la usi'a cultivatoriului harnicu si nu cutéza se intre la dênsulu.

Economulu muncitoriu se inavutiesce, ér' lenesiulu pierde si ceea ce are.

Mai multe grauntie risipite, facu atát'a câtu o mamaliga pierduta.

Economi'a 'si ríde de saracie si risip'a o aduce in vatra.

Cine pastréza cruceriulu in curêndu va numerá floreni.

Nu secerá muncitoriulu decátu odata pe anu si trebuie se mánance in tóte dílele.

Boulu este tovarásiulu cultivatoriului; cu câtu 'lu vei grigi mai bine cu atátu va munci mai bine.

Bea o litra de vinu mai puçinu si dá boului o mâna de fênu mai multu.

Unu caru de gunoiu aruncatu pe locul de aratura, 'ti dá cu o mesura de gráu mai multu.

Pastréza malaiulu cându e saculu plinu; cà-ci cându saculu e pe fundu n'ai ce pastrá.

Trebuie se ai unu plugu in batatura cându unulu e pe brazda; pentru-cá acest'a se nu stea, cându s'ar stricá.

Nu acceptá pâna cându se rumpe cuiulu cá se faci altulu, — aibi cuiulu mai inainte facutu cá se nu-ti stea boulu in drumu.

O dí de munca pierduta nu se mai întórce; nu lasá dar' pe mâne ceea ce poti face asta-di.

Pamêntulu nu este nemultiamitoriu cá ómenii, — cu câtu 'lu lucréza mai bine cu atátu resplesce mai multu.

Semenatulu intardiatu, recólta prósta ascépta. — Cine incepte reu sfêrsiesce reu.

Semenatulu la vreme e o arvuna de recólta buna. — Cine incepte bine ispravesce bine.

Detori'a este o camesia de fieru care dupa ce róde carnea, róde si ósele omului. Feresce-te de a face detorii.

Darea este grea, dar' economi'a o face usióra — pune pe tóta diu'a la o parte câte unulu déca nu doi bani, si 'ti vei platí usioru darea.

Nu dupace a venitu frigulu se ingrigiesci de cojocu, ci mai din vreme si 'lu vei platí si mai eftinu.

Lucréza tóta septeman'a, dar' Domineca se mergi la beserica cá se te rogi lui Domnedieu, si Domnedieu va binecuventá munc'a ta.

M-a.

Proprietariu, Redactoru si Editoru: Niculae Fekete Negrutiu in Gherl'a.

Gherl'a. Imprimari'a „Auror'a“ p. A. Todoranu 1884.